

KNIŽNIČNÉ PUBLIKÁCIE Z PRODUKCIE ŠTÁTNEJ VEDECKEJ KNIŽNICE V BANSKEJ BYSTRICI VYDANÉ V ROKU 2020

ING. IVANA POLÁKOVÁ, PHD.

Among the key missions of the State Scientific Library in Banská Bystrica is publishing research outputs through a number of scholarly and more general interest titles. The article seeks to provide a general review of the publishing activities of the State Scientific Library in Banská Bystrica which were published in 2020.

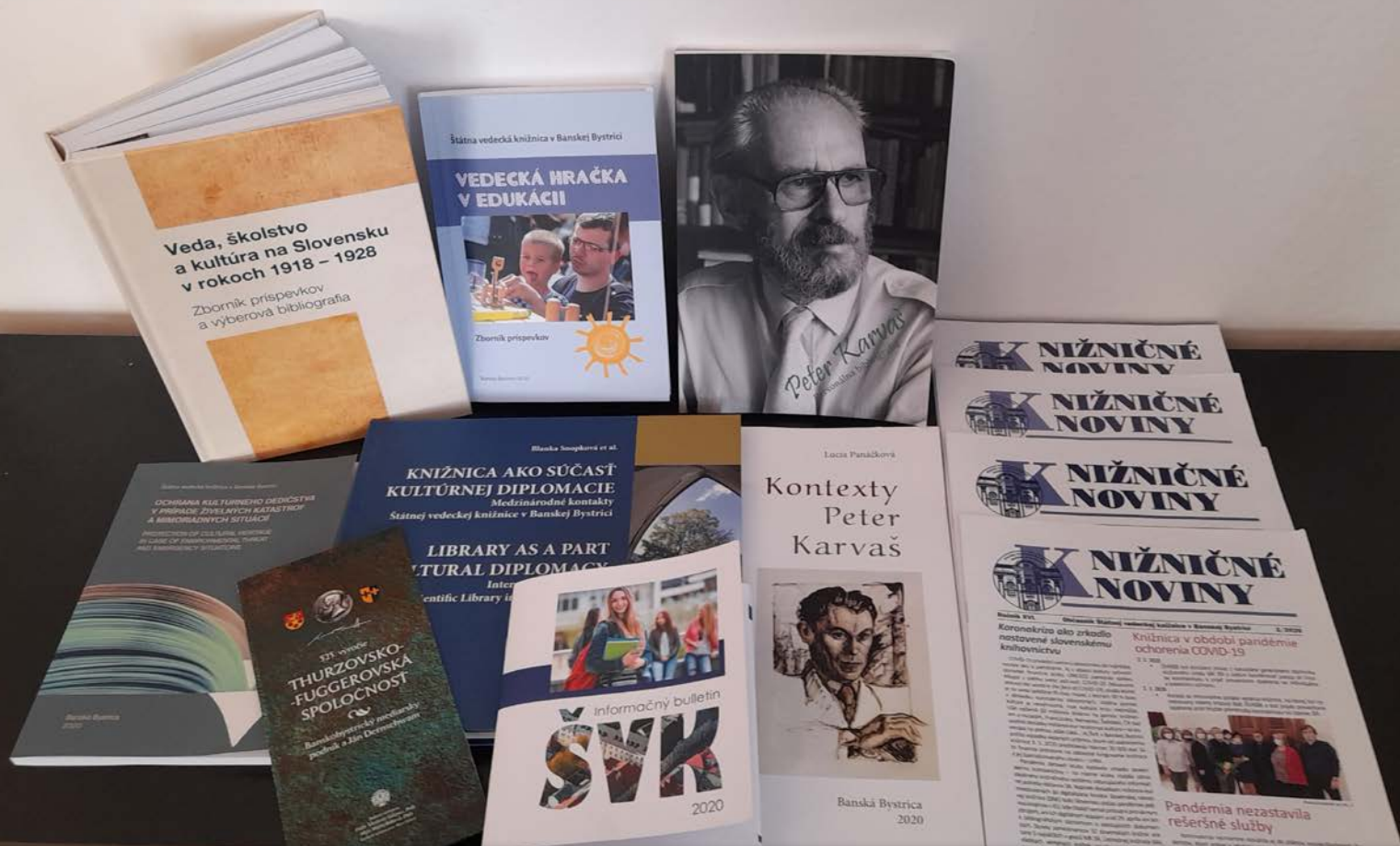
Keywords: State Scientific Library in Banská Bystrica; publishing programme; library literature

 ivanapolakovatarcal@gmail.com

 Štátna vedecká knižnica
v Banskej Bystrici
Oddelenie výskumu
a bibliografie

 Odbor knižnično-informačných
činností

<https://www.svkbb.eu>

Edičná činnosť ŠVK. Foto autorka

Rozvoj súčasnej spoločnosti predstavuje viacroz-
merný fenomén, podmienený okrem iného
aj osvojovaním a šírením vedeckých, odborných,
ekonomických, kultúrnych, sociálnych a politic-
kých poznatkov a skúseností. Výmena informácií
a výsledkov výskumu poukazuje na potrebu zve-
rejšovania dosiahnutých výsledkov, ktoré pomôžu
posunúť ďalej naše poznatky a vedomosti v danej
oblasti.

Štátna vedecká knižnica (ŠVK) v Banskej Bystrici
vykonáva výskumnú činnosť na základe *Osvedčenia
o spôsobilosti pracoviska vykonávať výskum a vývoj*,
ktoré jej bolo udelené v roku 2016 Ministerstvom
školy, vedy, výskumu a športu SR. Na výskume sa
podieľajú zamestnanci Oddelenia výskumu a bib-
liografie (OVaB) a Literárneho a hudobného múzea
(LHM), ktorí sa v roku 2020 zamerali na riešenie
13 výskumných úloh. Zamestnanci oboch pracovísk
autorsky zabezpečovali tvorbu diel z oblasti knižnič-
ného výskumu, múzejníctva, literárnej vedy, muzi-
kológie, vedno-odborovej, personálnej a regionálnej
bibliografie a biografistiky.

OVaB plnilo výskumné úlohy v nasledujúcich
oblastiach:

1. **Biografický a bibliografický výskum osobností s väzbou na banskobystrický región.**
2. **Bibliografický systém národného odboja a SNP.**
3. **Program regionálnej retrospektívnej bibliografie.**
4. **Dejiny knižnej kultúry.**
5. **Knižničná a informačná veda (sociálne súvislosti).**

Rok 2020 bol magický zložením čísl a nezvyčajný
aj mimoriadny pre pandémiu infekčného ochorenia
Covid-19 a súvisiacim núdzovým stavom ekonomi-
ky, kultúry, športu aj bežného života každého člove-
ka. Bol to však tiež *Rok slovenského divadla* – storoč-
nice založenia Slovenského národného divadla a rok
významných divadelných osobností, ako scénografa
Ladislava Vychodila, hercov Viliama Záborského
i Ctibora Filčíka, ale aj slovenského dramatika, pro-
zaika a teatrologa Petra Karvaša.

Jubileum banskobystrického rodáka Petra Kar-
vaša (1920 – 1999) bolo výnimočnou príležitosťou
pripomenúť si jeho dielo a uvedomiť si aj význam
a prínos jeho osobnosti pre súčasníkov i ďalšie
generácie. Z tohto dôvodu sme sa rozhodli vydať

ako jubilejný 20. zväzok edície *Osobnosti* personálnu bibliografiu **Petra Karvaša**¹ (v rámci prvej výskumnej oblasti). Bibliografickú časť publikácie tvorí 1 865 bibliografických záznamov, ktoré sú členené do jedenástich tematických oblastí, ako pôvodná próza, dráma, publicistika, preklady, knižné vydania, texty v periodikách a pod. Textovú časť personálnej bibliografie utvára dvojica teoretických štúdií. Autorkou prvej štúdie o prozaickej tvorbe Petra Karvaša je Kristína Krnová. Druhú štúdiu o Karvašovej tvorbe v kontexte pôvodnej filmovej a televíznej tvorby napísal Peter Cabadaj. Nechýba kalendárium najvýznamnejších životných údajov a tvorivých faktov o Petrovi Karvašovi, ako aj súhrnný menný register autorov, prekladateľov, redaktorov a režisérov, ale i obrazová príloha. Karvašova bibliografia manifestuje umenie, ktorým bol „poničený, ale nezničený život“ (Stanislav Vrbka) a tvorbu samotného autora, ktorá „odkrýva skryté v človeku“ (E. B.), autora ako „strážcu mravného zdravia spoločnosti“ (Stanislav Vrbka), ale aj „autora s noblesou“ (Helena Dvořáková).²

Sté výročie narodenia Petra Karvaša bolo pre pracovníkov LHM aj podnetom na vytvorenie a sprístupnenie výstavy s názvom *Kontexty. Peter Karvaš* spolu so sprievodným katalógom.³

V rámci oblasti **Dejín knižnej kultúry** boli riešené štyri čiastkové úlohy. Vydaním recenzovaného zborníka⁴ dvadsiatich príspevkov a výberovej bibliografie na rovnakú tému bola ukončená čiastková úloha *Veda, školstvo a kultúra na Slovensku v rokoch 1918 – 1928*. Publikácia obsahuje úvodný príhovor *Zamyslenie sa nad storočným jubileom prof. Dušana Škvarnu*, odborného garanta vedeckej konferencie *Veda, školstvo a kultúra na Slovensku v rokoch 1918 – 1928*, uskutočnenej v dňoch 10. – 11. októbra 2018 v spolupráci s Katedrou histórie Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Prednášky boli rozdelené do piatich oblastí, a to Veda, Školstvo, Osveta, Záujmové organizácie a spolky a Umenie, a priblížili viaceré bádateľské výsledky a nové poznatky zo skúmanej problematiky.

Zborník je obohatený o výberovú bibliografiu, obsahujúcu 2 706 bibliografických záznamov o monografiách, štúdiách, článkoch a správach v slovenskom a českom jazyku, týkajúcich sa inštitúcií a spolkov v oblasti vedy, umenia, osvety, múzejníctva, masovej kultúry a kultúry národnostných menšín.

525. výročie **Thurzovsko-Fuggerovskej spoločnosti** sme si pripomenuli výstavou, na ktorej sme sa zamerali na Banskobystrický mediarsky podnik a humanistického vzdelanca **Jána Dernschwama**. Výstava je momentálne verejnosti dostupná na webovej stránke ŠVK v Banskej Bystrici⁵ a finančne ju podporil Banskobystrický samosprávny kraj v spolupráci so Štátnym archívom v Banskej Bystrici a nadáciou Fürstlich und Gräfllich Fuggersche Stiftungen. Panelová výstava poskytuje záujemcom nové informácie o baniach v Španej Doline a Starých Horách, o hutách v Tajove, Moštenici, Starých Horách a Dolnom Harmanci, Medenom hámri v Banskej Bystrici a baníckej histórii obcí v okolí Banskej Bystrice – Podlavíc, Riečke, Uľanke a ďalších. Na pätnástich paneloch sa dozviete, že Thurzovsko-Fuggerovská spoločnosť Ungarischer Handel vznikla 16. marca 1495 ako spoločná investícia **Jána Thurzu** zo Spiša a **Jakuba Fuggera** z Augsburgu. Okrem iného sa dočítate, že veľmi vplyvným obchodným zástupcom Fuggerovcov bol Ján Dernschwam. Ako vynikajúci znalec vtedajšej banskej techniky, hutníckej technológie a banskej ekonómie, ale aj obdivovateľ antiky, zberateľ pamiatok, bibliofil a cestovateľ patril k pozoruhodným renesančným osobnostiam 16. storočia. Vďaka jedinečnej knižnici sa stal jednou z vedúcich osobností kultúrneho humanistického života na Slovensku a zaslúžil sa tak aj o vedecké a kultúrne povznesenie Banskej Bystrice. Knižnica bola svojou rozsiahlosťou druhá najbohatšia na Slovensku. Výstava má k dispozícii aj **Informačný bulletin**.⁶

V rámci oblasti **Knižničná a informačná veda** bol výskum zameraný na *Ochranu kultúrneho dedičstva v prípade živelných katastrof a mimoriadnych situácií*. Výstupom je zborník,⁷ obsahujúci deväť príspevkov slovenských odborníkov a štyri od zahraničných prispievateľov (Poľsko, USA, Česká republika). Ďalším výstupom mal byť odborný seminár s medzinárodnou účasťou, ale vzhľadom na pandemickú situáciu sa neuskutočnil ani v druhom náhradnom jesennom termíne. Pri výbere hlavnej témy seminára organizačný výbor ani netušil, aká bude aktuálna. Riziko ohrozenia prírodnými katastrofami či inými mimoriadnymi situáciami sa knižniciam nevyhýba. Krízové situácie spôsobené prírodnými katastrofami, človekom, nehodami a zlyhaniami sú hrozby, o ktorých je ťažké a nepríjemné premýšľať v priaznivom období, avšak prevencia je dôležitým kľúčom k úspechu.

Príspevky v zborníku venované hlavnej téme sú rozdelené do troch kategórií:

- Knižnice a preventívne opatrenia pred možnými katastrofami – tvorba metodických materiálov, plánov krízových opatrení, školenia zamestnancov knižníc.
- Knižnice postihnuté katastrofami – skúsenosti knižníc postihnutých živelnou pohromou a riešenie situácie.
- Náprava, odstraňovanie škôd, záchranné a reštaurátorské práce.

Súčasťou zborníka sú aj príspevky zo sekcie *Knižničný inkubátor* – fórum mladých knižnično-informačných špecialistov na tému *Ekoknižnice – ekologické aktivity knižníc*. Autori v tejto časti publikácie prezentujú spojenie ekológie a knižníc z hľadiska architektonicko-technologického riešenia budov, bežnej prevádzky knižníc, ponuky služieb a realizácie rôznych vzdelávacích, osvetových a komunitných aktivít.

Veríme, že zborník posluží pracovníkom knižníc ako dobrý informačný zdroj pri vyhľadávaní relevantných informácií týkajúcich sa ochrany kultúrneho dedičstva či inšpirácií, ako sa môžeme v knižniciach správať ekologicky.

Tlačeným výstupom z konferencie s medzinárodnou účasťou *Vedecká hračka v edukácii* je zborník⁸ s rovnakým názvom. Konferenciu v dňoch 18. a 19. novembra 2019 v priestoroch knižnice usporiadalo občianske združenie *Vedecká hračka* pri príležitosti 25. výročia svojho vzniku. Zborník obsahuje dvadsaťtri príspevkov, ktoré predstavujú význam poznávania hrou s využitím vedeckej hračky v celoživotnom vzdelávaní. Ponúka prístupy, metódy a formy praxou overenej edukácie v rozličných podmienkach a na rôznych miestach od škôl, cez školské a mimoškolské kluby a krúžky, tábory, vedecké show, múzeá, výstavy, súťaže až po domáce učenie. Zámer konferencie bol priblížiť význam, spôsoby a možnosti uplatňovania hračiek a hrania v rozvoji vedeckého myslenia a vedeckých zručností žiakov, študentov, učiteľov, ale aj vzdelávacích prístupov a postupov smerujúcich ku skvalitneniu vzdelávania. Adresátmi boli súčasní a budúci učelia, pedagógovia, múzejníci, knihovníci i rodičia, ktorí sa venujú hre a hračke. Mimoriadne aktívnu úvodnú časť konferencie tvorilo päť rôznych workshopov, ktoré sú v zborníku zdokumentované prostredníctvom fotografií.

Rok 2020 bol pre ŠVK v Banskej Bystrici jubilejný. Pripomenuli sme si 50. výročie štatútu vedeckej

knižnice, ktorý vstúpil do platnosti 1. marca 1970. Žiaľ, pandemická situácia neumožnila zrealizovať slávnostné stretnutie so zahraničnými partnermi a spolupracovníkmi zo Slovenska na počesť transformácie *Krajskej ľudovej knižnice na Štátnu vedeckú knižnicu*. Pri tejto príležitosti ŠVK uviedla do života publikáciu *Knižnica ako súčasť kultúrnej diplomacie*,⁹ ktorá je prezentáciou bohatých rokov jej činnosti v oblasti medzinárodnej spolupráce. Podrobne mapuje veľké množstvo aktivít knižnice s takmer storočnou tradíciou, ale hlavne je preukázateľným dôkazom medzinárodných kontaktov, ktoré prispeli (aj vďaka usilovnej práci konzultantov jazykových centier) k rozvoju odbornej činnosti knižnice. Mnohé osobné a tvorivé snahy jej zamestnancov viedli k realizácii viacerých významných projektov, ktoré sa uskutočnili v priestoroch knižnice alebo za hranicami Slovenska.

Obdobie získania štatútu vedeckej knižnice a začiatky 70. rokov minulého storočia symbolizujú mnohé snahy o zahraničné kontakty a záujem spolupracovať s partnerskými organizáciami, najmä knižnicami. Po roku 2000 sa v ŠVK v Banskej Bystrici vytvorila sieť jazykových centier, ktorých existencia opodstatnila medzinárodnú spoluprácu a priniesla predovšetkým podporu používateľov knižnice pri získavaní informácií o štúdiu cudzích jazykov a pri spoznávaní reálií blízkyh i vzdialených krajín. Obohatil sa nielen fond cudzojazyčnej literatúry, ale aj kultúrny život knižnice, mesta Banskej Bystrice a celého regiónu. Zrealizovalo sa mnoho prezentácií Slovenska a slovenskej kultúry v zahraničí. Mnohé z nich vďaka podpore Ministerstva kultúry Slovenskej republiky zviditeľnili Slovensko a jeho tradičnú i modernú kultúru. Pri vytváraní kontaktov medzinárodnej spolupráce sú významnými nositeľmi spolupráce veľvyslanectvá krajín pôsobiacich na Slovensku. Je potešujúce, že v úvode publikácie si našli miesto aj slová niekoľkých predstaviteľov zahraničných veľvyslanectiev. Publikácia tiež poukazuje na skutočnosť, že ŠVK je jediná svojho druhu na Slovensku, ktorá cielene poskytuje podporu vzdelávania v cudzích jazykoch a práve v tejto oblasti má ambíciu naďalej sa rozvíjať a vytvárať komfort pre štúdium a používateľskú verejnosť. Publikácia je doplnená menným registrom.

Pre lepšiu orientáciu čitateľov v priestore ŠVK bol vydaný koncom roka *Informačný bulletin Štátnej vedeckej knižnice v Banskej Bystrici*.¹⁰ Samozrejme,

o všetkých uvedených odborných podujatiach a edičných počinoch informoval občasník ŠVK – *Knižničné noviny*,¹¹ ktorý vychádza pravidelne už šesťnásť rokov a je dostupný na webovej stránke knižnice.¹²

ŠVK v Banskej Bystrici patrí medzi významné inštitúcie, ktorá už dlho publikuje výsledky výskumu vo svojich vydávaných publikáciách. Sprostredkované informácie a poznatky dozaista prispievajú k ďalšiemu rozvoju vedomostnej bázy odbornej verejnosti.

Všetky spomínané knižné tituly je možné objednať prostredníctvom webovej stránky knižnice <https://www.svkbb.eu/edicne-tituly> alebo na: eshop@svkbb.eu.

POZNÁMKY

- ¹ Peter Karvaš: *personálna bibliografia* / zost. Ivan Očenáš; štúdie nap. Kristína Krnová a Peter Cabadaj; obálka Pavel Kastl – Banská Bystrica : Štátna vedecká knižnica, 2020. 162 s. ISBN 978-80-89388-95-0. (Osobnosti; zv. 20).
- ² Bližšie pozri *Odkrýva skryté v človeku: Peter Karvaš sedemdesiatročný* / (E. B.). In *Slovenský denník: noviny Kresťanskodemokratického hnutia*. – Roč. 1, č. 9 (25. 4. 1990), s. 4.
- ³ *Kontexty. Peter Karvaš* / Lucia Panáčková; zodp. red. Soňa Šváčková; obálka a grafická úprava DALI-BB. Banská Bystrica : Štátna vedecká knižnica, 2020 (Tajov : Biela hlina). 32 s. ISBN 978-80-89388-96-7.
- ⁴ *Veda, školstvo a kultúra na Slovensku v rokoch 1918 – 1928: zborník príspevkov a výberová bibliografia* / zost. Mária Bôbová, Monika Danková; red. Dušan Škvarna; autori Miroslav Bobřík, Mária Bôbová, Marcela Domenová, Mária Ďurkovská, Marta Germušková, Michal Glevaňák, Mária Hešková, Ján Hučko, Luboš Kačírek, Ľubica Kázmerová, Miroslav Kmeť, Jana Laslavíková, Július Lomenčík, Lucia Němcová, Gabriela Olšavská, Slávka Otčenášová, Peter Podolan, Andrea Sivaničová, Daniela Škulová, Dušan Škvarna, Zlata Troligová, Svetlana Vašíčková. Banská Bystrica: Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici, 2020. 558 s. ISBN 978-80-89388-81-3.
- ⁵ <https://www.svkbb.eu/podujatia/vystava-thurzovsko-fuggerovska-spolocnost/>
- ⁶ 525. výročie Thurzovsko-Fuggerovská spoločnosť: Banskobystrický mediarsky podnik a Ján Dernschwam: *Informačný bulletin k výstave* / Mária Bôbová, Vladimír Sklenka. Banská Bystrica : Štátna vedecká knižnica, 2020. 1 zložený list.
- ⁷ *Ochrana kultúrneho dedičstva v prípade živelných katastrof a mimoriadnych situácií: zborník príspevkov Protection of cultural heritage in case of environmental threat and emergency situations: conference proceedings* / zost. Barbora Skubachová; zodp. red. Blanka Snopková; rec. Martina Bajzíková, Vladimír Bukovský; preklady Róbert Címer, Martina Jesenská. Banská Bystrica : Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici, 2020. 146 s. Text v slovenčine a abstrakty v angličtine. Bibliografické odkazy. Pozn. Stručné biografie autorov. ISBN 978-80-89388-99-8.
- ⁸ *Vedecká hračka v edukácii: zborník príspevkov z odbornej konferencie s medzinárodnou účasťou, ktorá sa konala dňa 18. – 19. 11. 2019 v Štátnej vedeckej knižnici v Banskej Bystrici pri príležitosti 25. výročia založenia občianskeho združenia Vedecká hračka* / zost. Beata Puobišová; zodp. red. Blanka Snopková; rec. Miroslav Tuma; výkonná red. Barbora Skubachová. Banská Bystrica : Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici, 2020. 304 s. ISBN 978-80-89388-94-3.
- ⁹ *Knižnica ako súčasť kultúrnej diplomacie: medzinárodné kontakty Štátnej vedeckej knižnice v Banskej Bystrici/Library as a part of cultural diplomacy: international contacts of the State Scientific Library in Banská Bystrica* / zost. Oľga Doktorová, Barbora Skubachová, Veronika Uhríková; autori textov Ivana Bičanovská, Róbert Címer, Oľga Doktorová, Katarína Fiľová, Branislava Gajdošová, Zuzana Kopčanová, Michal Majer, Blanka Snopková, Katarína Šmelková, Natália Turčinová, Veronika Uhríková; jaz. korektúry Ivan Očenáš; preklad textov do angl. jazyka Róbert Címer, Zuzana Hušlová, Rastislav Udžan; fotogr. Archív ŠVK v Banskej Bystrici, súkromný archív Milana Olerínyho. 1. vyd. Banská Bystrica : Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici, 2020. 160 s. ISBN 978-80-89388-97-4.
- ¹⁰ *Informačný bulletin. Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici* / Jana Vranová. Banská Bystrica : Štátna vedecká knižnica, 2020. 28 s. ISBN 978-80-8227-004-7.
- ¹¹ *Knižničné noviny: občasník Štátnej vedeckej knižnice v Banskej Bystrici*. Roč. XVI. Č. 1, 4/2020. Banská Bystrica : Štátna vedecká knižnica, 2020. ISSN 1335-6917.
- ¹² https://issuu.com/svkbb/docs/kn_2020-01_web